

«6D050300 – Психология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Сарбасова Гульзат Жакеевнаның - «Болашақ психологтардың эмоционалды икемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің

СЫН-ШҚІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	<p>Сарбасова Гульзат Жакеевнаның «6D050300 – Психология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «Болашақ психологтардың эмоционалды икемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны» тақырыбында дайындалған диссертациялық жұмысы Қазақстан Республикасының бірқатар заңдық құжаттары мен мемлекеттік бағдарламаларына сәйкес келеді.</p> <p>Атап айтқанда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Жоғары білімнің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты: 1-қосымша // жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы: Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің 2022 жылғы 20 шілдедегі №2 // 14.02.2022 бұйрығы; - Қазақстан Республикасының Президенті Қ.Ж. Тоқаев. Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам: Қазақстан халқына Жолдау // 01.09.2022 жыл; - Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы. «Білімді ұлт» сапалы білім беру ұлттық жобасын бекіту туралы: 2021 жылғы 12 қазан, №726 // 14.02.2022; - Қазақстан Республикасының «Білімі туралы» 5 Заңы: 2022 жылғы 11 маусымда қабылданды, № 917 (06.03.2023 ж. жағдай бойынша өзгерістермен және толықтырулармен); - ҚР БҒМ 31.10.2018 ж. № 604 бұйрығымен бекітілген мемлекеттік жалпыға міндетті жоғары білім беру стандарты; Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы. Қазақстан Республикасының Білім және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы: бекіту. 2019 жылғы 27 желтоқсан, №988. т.б.

		<p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)</p>	<p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалмаған. Келешекте гранттық қаржыландыру бойынша сайысқа ұсынуға болады.</p> <p>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес. Диссертацияның маңыздылығы жеткілікті ашылған. Диссертация бойынша алынған ғылыми нәтижелер, жалпы жұмыс мазмұны психология ғылымының теориялық, эксперименттік және тәжірибелік салаларына айтарлықтай үлес қосады. Сарбасова Гульзат Жақсепованың зерттеу жұмысында әдіснамалық-теориялық негіздерін талдау, тақырыптағы негізгі категория – ЖОО-да болашақ психологтардың эмоционалды икемділігінің дамуын теориялық негіздеу және эксперименттік тексеру мақсатына сәйкес орындаған.</p>
2.	Ғылымға маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	<p>Диссертациялық жұмыс ғылымға айтарлықтай үлес қосады, оның маңыздылығы толық ашылған. Себебі, автор мәселеге қатысты теориялық еңбектерді зерделеу арқылы болашақ психологтардың эмоционалды икемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұнына қатысты теориялық ойларды жүйелеген. Мақсатты және арнайы жүргізілетін жұмыстар нәтижесінде дамушы тұлғаның күрделі құрылымы ретіндегі «Болашақ психологтардың эмоционалды икемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны» ұғымының мәні, мазмұны, функциясы нақтыланды, жұмыста беріліп отырған авторлық нұсқадағы анықтама арқылы психология ғылымының терминологиялық өрісі кеңейтілгені сөзсіз. Сонымен қатар жоғары оқу орнындағы болашақ психологтардың эмоционалды икемділігін дамытудың моделі әзірленді. «Болашақ психологтардың эмоционалды икемділігін дамытудың» бағдарламасын дәйектеді.</p>
3.	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған	Диссертациялық жұмысты дайындауда диссертанттың өзі жазу деңгейі жоғары екендігі зерттеу барысында алынған нәтижелерден, ғылыми мақалалар жазу арқылы ғылымға қосқан үлесімен анықталды.

			<p>Диссертанттың өзі жазу деңгейінің дәлелі оның қойылған міндеттерді теориялық тұрғыдан отандық және шетелдік ғалымдар еңбектеріне толық және нақты талдау жасап көрсетуі. Жаңа ақпарат көздерімен жұмысы және болашақ психологтардың эмоционалды икемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны бойынша кешенді зерттеу жүргізуі ізденушінің өзіндік ғылыми ұстанымдарындағы бағыттарды айқындайды.</p>
4.	Ішкі бірлік принципі	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.</p>	<p>Диссертация өзектілігі <i>негізделген</i>. Қарастырылып отырған жұмыс болашақ психологтардың эмоционалды икемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны бағытындағы алғашқы жұмыстардың бірі. Сондықтан теориялық, тәжірибелік жағынан жұмыстың өзектілігі айқын.</p>
		<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды 1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды</p>	<p>Диссертацияның мазмұны аталмыш зерттеу тақырыбын <i>толық айқындайды</i>. Жұмыста зерттеу процесінің барлық негізгі компоненттері келтірілген. Диссертация кіріспеден, үш тараудан, қорытындыдан, пайдаланылған ғылыми әдебиеттер тізімі мен қосымшалардан тұрады. Осыған орай диссертация тақырыбына сәйкес зерттеу жүргізу мүмкіндігі жоғары болған. Сондықтан диссертация мазмұны диссертация тақырыбын үйлесіммен, толымды айқындайды.</p>
		<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді: 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p>	<p>Диссертация тақырыбы мен зерттеу мақсаты арасындағы өзара шарттастық айқын көрінеді. Жұмыстың мақсаты мен міндеттері диссертация <i>тақырыбына сәйкес</i> келеді. Диссертацияның мақсаты зерттеудің методологиялық аппаратының қисындылығын; бөлімдер мен тараулардың тақырыптарындағы зерттеу өрісіндегі әр аспектілердің өзара байланыстылығын; зерттеу нәтижелерінің бейнелерін нақты көрсетеді. Зерттеу міндеттері зерттеу мақсатына жетудің алгоритмін айқындайды. Диссертациялық жұмыстың зерттеу мақсаты мен міндеттері өзара байланысты және олар тақырыппен шарттасады және келісіммен сәйкес келеді.</p>
		<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан: 1) толық байланысқан;</p>	<p>Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы <i>логикалық жағынан бір-бірімен толық байланысқан</i>. Зерттеу тақырыбы, методологиялық аппараттары, бөлімдері мен тармақтарының</p>

	<p>2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жок</p>	<p>арасындағы байланыстары және сәйкестіктері диссертациялық жұмыс мазмұнының біртұтас жүйелі сипатын ашады. Өзара байланысты және өзара тәуелді көрсеткіштерді пайдалану, өз нәтижелерін егжей-тегжейлі талдау жұмыстың толымдылығын аша түседі.</p>
	<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған: 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген</p>	<p>Зерттеу проблемасының бұрын белгілі шешімдерін сыни талдау негізінде докторант өзі логикалық тұрғыдан бағалаған жаңа шешімдерді ұсынады. Алынған нәтижелер автордың негізгі методологиялық ұстанымдарды дұрыс таңдауын; зерттеудің мақсатына, міндеттеріне және болжамына сәйкес келетін бір-бірін толықтыратын зерттеу әдістерін қолдануын көрсетеді. Зерттеудің идеясы болашақ психологтардың эмоционалды ікемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны саяси, экономикалық және басқа бағыттарда жедел дамып жатқан қоғамның жаңа талаптарына сай сапалы ғылыми-психологиялық мамандар даярлау мәселесін тиімді шешуге мүмкіндік береді.</p> <p>Сондықтан Гульзат Жакеевнаның диссертациялық зерттеуіндегі жаңалықтар, қағидаттар, әдістер негізделіп, сыни талдау арқылы бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып мазмұндалған.</p>
<p>5. Ғылыми жаңашылдық принципі</p>	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидаттар жаңа болып табыла ма? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертациялық жұмыс ғылыми жаңашылдық принципіне негізделіп дайындалған. Себебі, ғылыми нәтижелер мен қағидаттар <i>толығымен жаңа</i> болуымен ерекшеленеді. Нақтылайық.</p> <p>Болашақ психологтардың эмоционалды ікемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны теориялық-әдіснамалық негіздері айқындалды.</p> <p>«Болашақ психологтардың эмоционалды ікемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны» ұғымының мәні, құрылымы, функциясы нақтыланды.</p> <p>Болашақ психологтардың эмоционалды ікемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны бойынша құрылымдық-мазмұндық моделі жасалды.</p> <p>Болашақ психологтардың эмоционалды ікемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны айқындалған дидактикалық ерекшеліктері негізінде бағдарлама даярлап, тәжірибелік-эксперименттен өткізілді.</p>
	<p>5.2 Диссертацияның</p>	<p>Диссертацияның тұжырымдары <i>толығымен</i></p>

		<p>қорытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>жаңа. Зерттеудің әзірленген теориялық ережелері, тұжырымдары мен ұсыныстарын жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру беру үдерісін жаңартуда, біліктілікті арттыру жүйесінде қолдана алады.</p> <p>Осыған байланысты Гульзат Жакеевнаның диссертациялық зерттеуіндегі жасалған қорытындылар толығымен жаңа болады.</p>
		<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p>1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және толығымен негізделген. Бұл жоғары оқу орнындағы болашақ психологтардың эмоционалды ікемділігін дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделі мен кешенді бағдарламасы нәтижесінде, эмоционалды ікемділікті дамыту бағдарламасы «Психологтардың эмоционалды ікемділігі» арнайы курсы мен «Эмоционалды ікемділікті дамыту» тренинг нәтижесі негізінде расталды.</p>
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	<p>Барлық қорытындылар ғылым тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың барлық қорытындылары ғылыми тұрғыдан алғанда ауқымды дәлелдемелерде негізделіп, диссертант негізгі нәтижелерін 11 мақалада жариялаған. Соның ішінде Scopus (Скопус) деректер базасына кіретін 1 журналда; Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған 4 журналда; халықаралық конференциялар материалдарының 6 жинағында жарияланған.</p>
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар	<p>Әр қағидат бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар; 2) орташа; 3) кең</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген</p>	<p>7.1. Қорғауға ұсынылған барлық негізгі қағидаттар теориялық және эмпирикалық зерттеу әдістерімен дәлелденген.</p> <p>7.2. Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар өзіндік түпнұсқалық, бірегей жаңашылдық сипатта болғандықтан, тривиалды емес.</p> <p>7.3 Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар психология ғылымының өрісінде жаңа методологиялық негіздермен, теориялық сыни талдау тұрғысымен, эмпирикалық зерттеу жолдарымен ерекшелінген, жаңа болады.</p> <p>7.4. Қорғауға шығарылған негізгі қағидаттар болашақ психологтардың эмоционалды ікемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны бойынша зерттеліп отырған сапасын дамытуға арналған заманауи психологиялық технологиялар мен оқытудың белсенді әдістерін қолдануға, психологиялық тренингтер мен кешенді бағдарлама</p>

		бе? 1) ия; 2) жоқ	жасалып, дамытуға мүмкіндік беретіндіктен олардың қолдану деңгейлері <i>кей</i> . 7.5. Авторлық статус диссертация мен мақалалар мазмұнынан айқындалады. Осыған байланысты мақалалар деңгейінде де қағидааттық тұжырымдар жасалып, <i>дәлелденген</i> .
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы - негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ	Әдістеменің таңдауы диссертация мазмұнында <i>негізделген</i> және әдістемелік деңгейдегі методология <i>нақты жазылған</i> . Әр әдістеме жеткілікті егжей-тегжейлі сипатталған. Диссертациялық жұмыста келтірілген нәтижелердің дұрыстығы мен сенімділігі зерттеудің теориялық және әдістемелік базасымен; оның ішінде зерттеу тақырыбы бойынша іргелі әзірлемелермен; зерттеу бағдарламасының мақсаттары мен міндеттеріне сәйкестігімен; зерттеудің теориялық және эмпирикалық әдістерінің, сондай-ақ, эксперименттік мәліметтерді статистикалық өңдеу әдістерінің оңтайлы үйлесімімен дәйектелген.
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жоқ	Диссертацияның нәтижелері заманауи зерттеу әдістері мен мәліметтерді өңдеу әдістерін қолдану арқылы <i>алынған</i> . Математикалық зерттеу әдістері қолданылып, нәтижелері өңделген. Алынған ғылыми-зерттеу нәтижелері мен мәліметтер цифрлық технология арқылы сызба, кесте, диаграмма түрінде ұсынылған.
		8.2 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді): 1) ия; 2) жоқ	Диссертация мазмұнындағы теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулер арқылы толымды және ғылыми-методологиялық мәдениет тұрғысынан тексеріліп, <i>дәлелденген</i> және <i>расталған</i> . Алынған нәтижелер теориялық және тәжірибелік тұрғыда дәлелденген.

		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған	Маңызды мәлімдемелер өзекті және шынайы ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз	Пайдаланылған әдебиеттер көзі <i>жеткілікті</i> . Диссертация мазмұнында пайдаланылған әдебиеттер тізіміндегі 149 отандық, алыс жақын шетел ғалымдарының тақырып өрісіндегі еңбектеріне шолу берілген.
9	Практикалық құндылық принципі	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар: 1) ия; 2) жоқ	<i>Зерттеудің теориялық маңыздылығы бар.</i> Себебі, болашақ психологтардың эмоционалды икемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны барысында «эмоционалды күйлер», «өзін-өзі реттеу», «ұстамдылық» ұғымдарының психологиялық тұрғыда нақтыланған мәні мен оның сипаты ашылған. Болашақ психологтардың эмоционалды икемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны айқындалған дидактикалық ерекшеліктері негізінде кешенді бағдарлама жасалған.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ	<i>Зерттеудің практикалық маңыздылығы жоғары:</i> - алынған нәтижелер эмоционалды икемділік деңгейін арттыруға мүмкіндік берді, зерттелетін қасиетті дамытуға бағытталған құрылымдық-мазмұндық моделі мен кешенді бағдарламаны жүзеге асыра алды. - болашақ психологтардың кәсіби қалыптасуына бағытталған тренинг бағдарламаларын қолдана алды. - «Психологтың эмоционалды икемділігі» арнайы курсы, психологиялық тренингтің бағдарламасы білім беру саласындағы психологтарды кәсіби даярлау процесінде олардың эмоционалды икемділігін дамытудың тиімді құралы ретінде кеңінен қолдануға мүмкіндік берді.
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады? 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	Практикалық ұсыныстар <i>толығымен жаңа</i> болады.

10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Диссертациялық жұмысқа қойылатын талапқа сәйкес академиялық жазу сапасы жоғары.
-----	---------------------------	--	---

Шешім:

Сарбасова Гульзат Жакеевнаның 6D050300 – Психология мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынған «Болашақ психологтардың эмоционалды ікемділігінің даму талаптары мен психологиялық мазмұны» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы аяқталған және ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету комитетінің талаптары мен «Дәрежелер беру қағидаларында» көрсетілген талаптарға сәйкес келетіндіктен философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты деп санаймын.

Ресми рецензент:

«19.00.07-Педагогикалық психология» мамандығы бойынша психология ғылымдарының кандидаты, Л.Н. Гумилев атындағы ұлттық университетінің, Әлеуметтік ғылымдар факультеті, «Психология» кафедрасының профессоры м.а.

Ж.К. Аубакирова

